

KATMA DEĞERLİ DEĞERLENDİRME

MELTEM ACAR GÜVENDİR

ISBN: 978-625-6861-01-5

Yazar

Meltem ACAR GÜVENDİR

Kapak

Asos Yayınları

Mizanpaj

Burhan MADEN

Redaksiyon

Asos Yayınları

Asos Yayınları 2023

Baskı ve Cilt

Tarcan Matbaacılık

İvedik Caddesi No:417/A

Yenimahalle/Ankara

Eposta: tarcanctp@gmail.com

Tel: 0312 3843435

Matbaa Sertifika No: 47663

ASOS YAYINLARI

Çaydaçıra Mah. Hacı Ömer Bilginoğlu

Cad. No: 67/2-4/ ELAZIĞ

e-posta: asosyayinlari@gmail.com

web: www.asosyayinlari.com

Tel: 0532 643 75 23

Yayınevi Sertifika No: 47901

Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Bütün bölümler intihal.net benzerlik tespit programından geçirilmiştir.

Bu yayını [bookcites](http://bookcites.com) tarafından indekslenmiştir.

Yazarlar, yazmış oldukları bölümlerin özgünlüğünden sorumludur.

KATMA DEĞERLİ DEĞERLENDİRME

MELTEM ACAR GÜVENDİR

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	7
Katma Değer Kavramı	12
Katma Değerli Değerlendirme (KDD).....	15
Katma Değerli Değerlendirmenin Gelişimi.....	21
Tennessee Katma Değerli Değerlendirme Sistemi (Tennessee Value Added Assessment System-TVAAS)	22
Eğitimsel Katma Değerli Değerlendirme Sistemi (Educational Value Added Assessment System -EVAAS)	26
Pennsylvania Katma Değerli Değerlendirme Sistemi (Pennsylvania Value Added Assessment System-PVAAS)	28
Dallas Katma Değerli Hesap Verebilirlik Sistemi (Dallas Value-added Accountability System-DVAAS)	29
Beklenen Akademik Değişim Oranı (The Rate of Expected Academic Change-REACH)	30
İngiltere’de Katma Değerli Değerlendirmenin Kullanımı.....	33
Kanada’da Katma Değerli Değerlendirmenin Kullanımı.....	43
KDD’de Yaklaşımlar	45
Doğrudan KDD Yaklaşımı	45
Dolaylı KDD Yaklaşımı.....	46
Uygulanan KDD Yaklaşımı.....	47
KDD’de Oluşturulan Modeller	48
Ekonometrik Modeller.....	48
Sabit Etkiler Modeli (Simple Fixed Effect)	49
Kovaryant Düzenli Modeller (Covariate Adjustment Models)	50
Kazanım Puanı Modeli (Models for Gain Scores)	52
İstatistiksel Modeller.....	54
Tabakalı Model (Layered Model-Complete Persistence Model)	55
Değişken Kalıcılık Modeli (Variable Persistence Model).....	57
Genelleştirilmiş Kalıcılık Modeli (Generalized Persistence Model)	59
Hiyerarşik Lineer Model (HLM).....	60

Tesadüfi Etkili Tek Yönlü ANOVA Modeli	64
Tesadüfi Etkili Tek Yönlü ANCOVA Modeli	66
Sonuçların Ortalamalar Olduğu Regresyon Modeli	67
Eğim Parametresi Tesadüfi Olarak Değişmeyen Model	68
Tesadüfi Katsayılı Regresyon Modeli	68
Sabit ve Eğim Parametrelerinin Çıktı Olduğu Model	70
Hiyerarşik Lineer Modelde Merkezileştirme	72
HLM'de Hipotez Testleri	74
HLM'de Kayıp Veriler.....	76
HLM'nin Varsayımları.....	76
Katma Değerli Değerlendirmenin Güçlü Yönleri	78
Katma Değerli Değerlendirme ile İlgili Endişeler	81
2.4. KDD'nin Öğrenci Öğrenmeleri Üzerindeki Etkisi	86
KDD'nin Öğretmenler Üzerindeki Etkisi	87
Katma Değerli Değerlendirmenin Ebeveynler ve Okul Yöneticileri Üzerindeki Etkileri	92
KDD'de Güvenirlik ve Geçerlik.....	94
Güvenirlik.....	96
Katma Değerli Değerlendirmede Yanlılık Sorunu	98
Katma Değerli Değerlendirme Modellerinde Kayıp Veri Sorunu	99
Türkiye'de Katma Değerli Değerlendirme ile İlgili Yapılan Çalışmalar .	103
Amerika Birleşik Devletleri'nde Katma Değerli Değerlendirme ile İlgili Öne Çıkan Çalışmalar.....	109
ABD Dışındaki Ülkelerde Katma Değerli Değerlendirme Üzerine Yapılan Araştırmalar	114
KDD ile İlgili Genel Değerlendirme	117
KAYNAKÇA.....	127

ÖN SÖZ

Katma değerli değerlendirme ilk defa 2010 yılında doktora ders döneminde tez semineri dersi için yapmış olduğum araştırmalarda karşıma çıkmıştı. Araştırma yaparken Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uygulamalar ve bu uygulamalarla ilgili eleştirel makaleler ilgimi çekmiş, seminer konusu olarak da bu konuyu seçmiştim. Hatta "Value Added Assessment" kavramının Türkçe karşılığı henüz alanyazına kazandırılmadığından, seminer başlığını bir doktora öğrencisi olarak yanlış bir şey yapmaktan çekindiğimden Türkçeleştirmekten imtina edip olduğu gibi sunmuştum. Devamında Türkiye'de bu konuyla ilgili olabilecek çalışmaların olup olmadığını araştırmaya başlamıştım. Her ne kadar katma değerli bir değerlendirme olmasa da Millî Eğitim Bakanlığının yürütmekte olduğu "Öğrenci Başarılarının Belirlenmesi Sınavı"nı tesadüfen internet sayfasında bulmam ve katma değerli modellerden olan hiyerarşik lineer modelleri bu sınav üzerinde uygulamaya karar vermemle doktora tez konumu oluşturmuştum. Kısacası katma değerli değerlendirme ile başlayan süreç adım adım farklı çalışmalara yönlendirmişti beni.

Katma değerli değerlendirmeler uzun yıllar bende merak konusu uyandırmış hatta bu konunun Türkiye'de bilinmesi için 2011 yılında bir bildiri de yayımlamıştım. Ancak özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunduğum 2015 yılında, katma değerli değerlendirme uygulamalarının nasıl yapıldığı ve çıktılarının ne kadar önemli olduğuna ilişkin uygulayıcı kurumların internet sayfalarında ve alanyazında önemli bilgilerin olduğunu fark etmiştim. Ama bir taraftan da orada tanıştığım annelerin katma değerli değerlendirme kapsamında uygulanan standart testlerden yakınmaları, sırf bu yüzden çocuklarını okula göndermek istemedikleri, öğretmenlerin haline üzüldükleri ve artık bu konunun ülkede çılgınlık boyutuna taşındığını dile getirmeleri bu konuya daha ayrıntılı değinmemi sağlamıştı. Bu değerlendirmeler gerçekten bahsedildiği gibi sürecin vazgeçilmez bir parçası haline

gelmeli miydi, yoksa süreçte psikolojisi bozulan öğretmen ve öğrenciler için nasıl daha iyi uygulamalar ortaya konabilirdi. Her açıdan bu kavramı tanımak gerekiyordu.

Kitap içerisinde de değindiğim gibi Türkiye’de halihazırda katma değerli değerlendirmelerin yapılmadığını hatta bu kavramın bilinmediği görülmekteydi. Bu yüzden öncelikle bu kavramın ne olduğu, neyi amaçladığı, farklı ülkelerdeki uygulamalarının nasıl olduğu, eğitimin paydaşlarının bu uygulamadan nasıl etkilendiği, Türkiye’de uygulanmak istenirse ne gibi durumların göz önünde bulundurulması gerektiği önemli bir konuydu benim açımdan. Bu sebeplerden yaşadığımız pandemi sürecinin ilk yılında artık bu konuda bir kitap yazmam gerektiğini düşünüp işe koyuldum ve üç senelik bir sürecin sonunda kitabın son halini ortaya çıkarabildim. Eksiklikler tabii ki vardır ve her zaman geliştirilmeye açıktır. Umarım bu kitap, öğretmenlere, yöneticilere, politika yapıcılara, ebeveynlere, öğrencilere, öğretim üyelerine kısacası eğitim paydaşlarına ya da bu konuda bilgi sahibi olmak isteyen tüm araştırmacılara faydalı bilgiler sunabilmiştir.

Gelelim bu kitabın ortaya çıkmasında önemli katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bildiğim kişilere. Kitabın ortaya çıkma sürecinde iki yaşında olan oğlumuz Deniz’le ilgilenerek, bana bu kitabı yazmam için zaman yarattığı ve kitapla ilgili ayrıntılı önerileri için öncelikle sevgili eşim Emre’ye çok teşekkür ederim. Aksi halde böyle bir kitap ortaya çıkamazdı. Ayrıca yanında olduğumuz süre boyunca çalışmam lazım dediğimde, tüm yükü üzerimizden alan sevgili anneme de ne kadar teşekkür etsem az kalacak. Her zaman yanımda olan, beni destekleyen, varlığını uzaktan yakından her daim hissettiğim can dostum Yeşim Özer Özkan’a kitapla ilgili önemli dönütleri için minnettarım. Yine kitapla ilgili değerli görüşlerini benimle paylaştığı için mesai arkadaşım değerli Abdullah Faruk Kılıç’a da teşekkürlerimi iletiyorum.

Kitabın okuyucusuyla buluşmasını sağlayan Asos Yayınlarına da ayrıca göstermiş oldukları ilgi ve destek için çok teşekkür ederim.

Son olarak: “Biricik oğlum Deniz, bu kitabı yazma sürecinde geçirdiğim zamanın bir bölümünü seninle geçireceğimiz zamandan çaldığım için özür dilerim. Bu kitabı sana ithaf ediyorum. Farkında olmadan gösterdiğin sabır için çok teşekkürler.”

Meltem ACAR GÜVENDİR